

Remissvar Unizon Ordning och reda i välfärden SOU 2016:78

Sammanfattning och övergripande kommentarer

Unizon är en riksorganisation som samlar 140 kvinno- tjej- och ungdomsjourer samt andra stödorganisationer som arbetar för ett jämställt samhälle fritt från våld utifrån ett kvinnorättsperspektiv. Majoriteten av våra medlemsföreningar är ideella föreningar, ett fåtal är stiftelser, gemensamt är att de arbetar icke-vinstdrivande och idéburet. De flesta har enbart ett fåtal anställda som bedriver det dagliga arbetet på jouren och ett antal engagerade volontärer som stöttar upp och driver till exempel en jourtelefon, utan ersättning. Specifikt för kvinno – tjejjourerörelsen är att de ideella kvinnojournerna i Sverige står för 71 % av de skyddade boenden som existerar i Sverige (Socialstyrelsen 2012). Ett ansvar som åligger kommunerna att tillhandahålla. Utredaren konstaterar (s.326) att den idéburna sektorn på det stora hela spelar en väldigt blygsam roll i välfärden. Mindre än tre procent av de insatser som köps av kommuner och landsting utförs av icke-vinstsyftande aktörer. Kvinnofridsområdet särskiljer sig därför från övrig idéburen verksamhet inom välfärdsområdet. En möjlig orsak till detta är dels att kvinnojournrörelsen i sig har hög legitimitet i Sverige vad det gäller erfarenhet och kunskap om mäns våld mot kvinnor och barn vilket gör att kommuner valt att anlita ideella jourer som utförare, dels att området varken varit kommunalt prioriterat eller reglerat i socialtjänstlagen eller föreskrifter förrän på 2000-talet. Detta har inneburit att det inte funnits ekonomiska incitament för privata utförare att etablera sig på fältet. Finansieringen för kvinno- och tjejjourer har historiskt sätt varit bristfällig, splittrad och i många fall avhängigt den egna kommunens goda vilja, eller beroende av kortsiktiga projektbidrag och/eller statsbidrag. Den nuvarande regeringen har till exempel avsatt 100 miljoner per år för kvinno- och tjejjourer. Dessa medel är dock villkorade att gå till den del av verksamheten som inte bedriver skyddat boende, alltså den del som är tydligast reglerad, och anslagen är tydligt mål och resultatstyrda vilket inte gör dem optimala för att lösa grundfinansieringen. Våra medlemmar behöver en långsiktig och förutsägbar grundfinansiering för att kunna överleva och för att ha en beredskap för förändringar i omvärlden. En marknad som alltmer öppnats upp för privata utförare och aktörer utan erfarenhet är också problematiskt eftersom den politiska rösten och det påverkansarbete som inneburit att mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer är en politisk fråga idag försvagas. Unizon välkomnar därför utredningens ambition att säkra kapitalförsörjningen för idéburna aktörer. Vi välkomnar också ambitionen att stärka avtalsformen Idéburet offentligt partnerskap som vi anser bör innebära att samarbetet mellan idéburna organisationer och kommuner stärks och formaliseras.

9.6 Utredaren gör bedömningen att förekomsten av övervinster i välfärden hotar sektorns legitimitet och riskerar att leda till bristande mångfald. Det finns därför behov av en reglering av vinster i välfärden.

Generellt anser Unizon att förekomsten av övervinster inom välfärden både skadar samhället i stort och hotar små och ickevinstdrivande aktörer som våra medlemmar. Vi ser därför positivt på en reglering av vinster i välfärden.

10.2 Utredaren gör bedömningen att kravet på att offentliga medel ska gå till det de är avsedda för bör införas inom ramen för en tillståndsprövning.

Unizon ser positivt på någon form av tillståndsplikt/godkännande på nationell nivå av aktörer som driver eller avser driva välfärdsverksamhet med offentlig finansiering. Vi anser att idéburna och icke-vinstutdelande aktörer som återinvesterar i sin egen verksamhet helt bör undantas från de regelverk som föreslås för övriga aktörer.

10.4 Utredningen föreslår att endast företag och organisationer som kan visa att offentliga medel, utöver ett tillåtet rörelseresultat, kommer att gå till den verksamhet de är avsedda för ska få tillstånd att motta offentlig finansiering. Verksamhet som omfattas av krav på tillstånd ska bedrivas i en separat juridisk person. En juridisk person med tillstånd att motta offentlig finansiering får inte överlämna verksamhet för vilken tillstånd krävs till andra juridiska personer utan sådant tillstånd.

Unizon anser att om denna reglering införs, så bör idéburna icke-vinstutdelande aktörer helt undantas. Enligt vår uppfattning finns ingen som helst poäng med att tillstånd till icke-vinstutdelande organisationer och företag att driva en viss verksamhet ska bedömas efter rörelseresultat. Idéburnas drivkraft är inte vinst, utan verksamheten drivs utifrån en politisk idé, och kapital är ett medel och inte ett mål för verksamheten. Vår tolkning är att utredarens förslag i grunden syftar till att begränsa det slutliga vinstuttaget. Någon sådan utdelning görs överhuvudtaget inte i idéburna organisationer. Utredningens förslag syftar således till att åtgärda ett problem som inte finns i idéburen sektor men det får ändå negativa konsekvenser och är ytterst destruktivt för en sektor som de flesta politiker, beslutsfattare och allmänheten vill ska växa.

15.5 Tillväxtverket ges i uppdrag att utforma och genomföra insats för att underlätta idéburna organisationers kapitalförsörjning

Unizon tillstyrker förslaget om att underlätta för idéburna organisationers kapitalförsörjning.

21.1 Utredningen föreslår att Upphandlingsmyndigheten och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (Mucf) får i uppdrag att gemensamt utarbeta en vägledning för hur samverkan mellan det offentliga och idéburna organisationer kan utvecklas genom ingående av idéburna offentliga partnerskap (IOP). Uppdraget ska genomföras i samråd med relevanta aktörer, så som Sveriges Kommuner och Landsting och civilsamhällets organisationer.

Unizons tillstyrker utredningens förslag att stärka, utveckla och sprida ett idéburna offentliga partnerskap (IOP) mellan det offentliga och idéburna organisationer. Offentliga aktörer, kommuner och myndigheter behöver kunskap om hur de kan samarbeta med idéburen sektor och samarbetet måste vara strukturerat, formaliserat, ömsesidigt och långsiktigt. IOP är en viktig del i den strävan.

21.1 Utredningen föreslår att Upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att arbeta med informationsinsatser gentemot kommuner och landsting i frågor som rör möjligheterna till samverkan med idéburen sektor, samt möjligheterna att underlätta för dessa aktörer som utförare av välfärdstjänster. Uppdraget ska genomföras i samråd med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor och med relevanta aktörer, så som Sveriges Kommuner och Landsting.

Unizons tillstyrker utredningens förslag att stärka, utveckla och sprida ett idéburna offentliga partnerskap (IOP) mellan det offentliga och idéburna organisationer. Offentliga aktörer, kommuner och myndigheter behöver kunskap om hur de kan samarbeta med idéburen sektor och samarbetet måste vara strukturerat, formaliserat, ömsesidigt och långsiktigt. IOP är en viktig del i den strävan.

Zandra Kanakaris, Ordförande

Olga Persson, Generalsekreterare
